

дають можливість спонсорам та інвесторам направляти кошти на будівництво нових об'єктів і закупку спортивного інвентарю.

Наш аналіз ситуації показав, що органи державної влади і місцевого самоврядування, не зважаючи на певні недоліки в їх роботі – це направляюча і організуюча сила, яка здатна приймати рішення і втілювати їх у життя.

Список використаних джерел

1. Вацеба О. М. Тенденції розвитку наукових досліджень в галузі фізичної культури та спорту серед молодих вчених України / О. М. Вацеба // Молода спортивна наука України : зб. наук. ст. галузі фізичної культури і спорту. – Л. : ЛДІФК, 2000. – Вип. 4. – С. 5–6.
2. Гасюк І. Методи державного управління фізичною культурою і спортом: методологічний аспект / І. Гасюк // Ефективність державного управління : зб. наук. праць. – 2010. – Вип. 25.
3. Державне управління в Україні: наукові, правові, кадрові та організаційні засади / за заг. ред. Н. Р. Нижник, В. М. Олуйка. – Л. : Львів. політехніка, 2002. – 352 с.
4. Душанин А. П. Государственное управление физической культурой и спортом в Российской Федерации (Организационно-правовые вопросы) : дис. ... канд. юрид. наук / А. П. Душанин. – М., 2000.
5. Жмарев Н. В. Управление деятельностью спортивной организации / Н. В. Жмарев. – К. : Здоров'я, 1989. – 168 с.
6. Когут П. Оптимізація системи державного управління на засадах персоніфікації політико-владних відносин / П. Когут // Вісн. НАДУ. – 2008. – № 3. – С. 201–210.
7. Кузьмін О. Є. Сучасний менеджмент : навч.-прикл. посіб. / О. Є. Кузьмін. – Л. : Центр Європи, 1995. – 176 с.
8. Мальона С. Б. Організаційно-правові основи фізичної культури : курс лекцій / С. Б. Мальона. – Івано-Франківськ, 2008. – 345 с.

Надійшла до редколегії 30.03.2016 р.

УДК 342.553:796.011.3 (477)

ФАНДРАЙЗИНГ ЯК ДОДАТКОВИЙ ФІНАНСОВИЙ РЕСУРС РОЗВИТКУ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Базенко В. А.,

аспірант кафедри права і законотворчого процесу,
Одеський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління при Президентові України,
м. Одеса

Розглянуто можливість використання фандрайзингу некомерційними організаціями та органами місцевого самоврядування України як додаткового фінансового ресурсу розвитку фізичної культури та спорту в умовах децентралізації.

Ключові слова: місцеве самоврядування, фандрайзинг, фізична культура та спорт, органи самоорганізації населення, громадські організації, територіальна громада.

Bazenko V. A.,

Postgraduate student of Law and Legislative Process Department, ORI NAPA, Odessa

FUNDRAISING AS AN ADDITIONAL FINANCIAL RESOURCE OF PHYSICAL CULTURE AND SPORTS DEVELOPMENT UNDER DECENTRALIZATION

The possibility of using fundraising nonprofit organizations and local governments Ukraine as an additional financial resource development of physical culture and sports under decentralization.

Key words: local self-government, fundraising, physical culture and sport, bodies of the population's self-organization, public organizations.

© Базенко В. А., 2016

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями.

Сьогодні в Україні спостерігається значне зниження рівня фізичної підготовленості та розвитку практично всіх соціально-демографічних груп населення. Фізична культура і спорт є найбільш універсальним способом фізичного і духовного оздоровлення нації, але їхні можливості не використовуються повною мірою. Це зумовлено багатьма чинниками, одним з яких є тривале фінансування сфери фізкультури і спорту за залишковим принципом. Вищевказані проблеми ще більше загострюються у зв'язку з суттєвими економічними труднощами та сучасними подіями на Сході країни. Тому в умовах децентралізації необхідно активно проводити роботу з пошуку шляхів залучення позабюджетних (альтернативних) коштів для розвитку фізичної культури та спорту в кожній територіальній громаді. У цьому аспекті дуже актуальною є фандрайзингова діяльність, адже вона безпосередньо зорієнтована на пошук джерел забезпечення саме неприбуткових програм і проектів, за допомогою яких вирішуються дуже важливі соціальні проблеми.

Питання теорії і практики фандрайзингу вивчали Т. Артем'єва [2], К. Андресен [1], О. Богатова [3], В. Кучереносов [6], С. Куц [5], О. Лісовець [7], А. Соколова [8], Г. Тульчинський [2], Є. Холостова [9], О. Чернявська [8] та ін.

Разом із тим фандрайзингова діяльність для нашої країни є досить новою. В існуючих публікаціях акцентується увага лише на окремих аспектах фандрайзингу. Питання організації та здійснення фандрайзингової діяльності у сфері фізичної культури та спорту наразі залишаються невирішеними.

Метою дослідження є аналіз організації та здійснення фандрайзингової діяльності, розгляд її особливостей, актуальності та шляхів застосування у сфері фізичної культури та спорту в умовах децентралізації влади.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні не існує жодної сфери людської діяльності, не пов'язаної з фізичною культурою, оскільки фізична культура і спорт – загальновизнані матеріальні та духовні цінності суспільства в цілому і кожної людини зокрема. Від розвитку фізичної культури та спорту вирають і держава, і підприємства, і громадяни. Масовість – характерна риса спортивних заходів, повинна поширюватися і на підходи у сфері фінансування розвитку фізичної культури та спорту. Корисним в цьому сенсі є фандрайзинг, позитивною особливістю якого є можливість масового залучення коштів.

Така особливість підкреслює переваги фандрайзингу, показує його потенціал щодо об'єднання зусиль зацікавлених осіб у розвитку фізичної культури і спорту [10]. Використання фандрайзингу в практиці фінансування заходів у галузі фізичної культури і спорту дозволяє розширити коло зацікавлених осіб, залучити нових прихильників. Партнерами по фандрайзингу можуть бути компанії, приватні особи, фонди та інші некомерційні організації, органи місцевого самоврядування, державні органи.

Негативною особливістю фандрайзингу є нерегулярність надходження коштів. Для нейтралізації даного чинника та забезпечення більш стабільного надходження коштів у рамках фандрайзингу необхідно вдосконалювати його організацію.

Джерела фінансування розвитку фізичної культури і спорту можна поділити на дві групи: 1) власні кошти ініціатора заходів у сфері фізичної культури і спорту (кошти бюджетів усіх рівнів влади, некомерційних організацій, власні кошти приватних підприємств або окремих громадян); 2) кошти партнерів (фандрайзинг).

Фандрайзингова діяльність для українських науковців, на відміну від європейських та американських вчених, є досить новим поняттям. Дуже добре його знають фахівці з проектного менеджменту. В сучасному тлумаченні фандрайзинг визначається як діяльність з послідовного залучення нових прихильників, друзів, а також інвесторів і партнерів для здійснення ними соціально значущої місії.

Найбільш повно розкриває досліджувану категорію його визначення О. Чернявською: фандрайзинг – це професійна діяльність щодо мобілізації фінансових та інших ресурсів з різноманітних джерел для реалізації соціально значущих і науково-дослідних неприбуткових проєктів, яка вимагає спеціальних знань та навичок фандрайзера, що можуть вплинути на прийняття позитивного рішення донора [8].

Дуже важливо, що фандрайзинг передбачає не тільки залучення фінансових коштів від приватних осіб або організацій на реалізацію соціально значущих проєктів у сфері культури, але й залучення людей та організацій до спільного подолання наявних проблем [5].

Сприяння фандрайзингу і вкладення грошей у соціально важливі програми та організації дуже вигідні. Так, участь фінансових структур у благодійних акціях, заходах, підтримка благодійних проєктів або організацій покращує репутацію фірми та засвідчує, що ця легальна організація надійно стоїть на ногах, є економічно стабільною і заможною. Особливо в невеликому місті участь у благодійності вказує, що фірма або банк піклуються про місто та його мешканців. Це знижує агресію по відношенню до компанії і приватного бізнесу взагалі як з боку людей, так і з боку влади. Благодійність – це і реклама. Фірма буде на слуху не лише завдяки рекламі роликів. Нарешті, участь у вирішенні соціальних проблем покращує внутрішній клімат у колективі, в організацію йдуть працювати порядні й кваліфіковані люди, яким важливо не тільки заробити багато грошей, а й бути потрібними, визнаними, реалізованими.

Фандрайзинг може приймати різні форми: пожертвування, внески спонсорів, які приходять від приватного та державного бізнесу; проведення цільових благодійних заходів по зборі коштів; гранти, що розподіляються зарубіжними і українськими фондами; фінансування з бюджетів (на рівні профільних управлінь); пожертви приватних осіб; доходи від збору членських внесків.

Важливо визначитися, в якій якості будуть залучатися партнери по фандрайзингу: донор, меценат, фінансовий спонсор, спонсор на умовах бартеру, інвестор, організація, що дає грант.

Донори – це організації, в місії яких передбачено надання безповоротної фінансової, технічної допомоги на конкурсній підставі. У даному випадку важливо оперативно відстежувати конкурсні пропозиції, ретельно вивчати конкурсну інформацію та забезпечити ретельну підготовку конкурсної документації.

Меценати – це фізичні особи, які здійснюють благодійництво на добровільній, безповоротній підставі. Меценатів необхідно формувати і залучати, пропагуючи важливість розвитку фізичної культури і спорту. Так, грецький громадський діяч, мільйонер, меценат Запас Евангелос у 1859, 1870, 1875, 1888 і 1889 рр. фінансував проведення спортивних змагань, перших Олімпій – попередниць сучасних Олімпійських ігор [4].

Спонсори – це юридичні та фізичні особи, які надають конкретну допомогу на певних умовах. Важливо ретельно вивчати інтереси партнерів і забезпечити узгодження інтересів.

Найважливішими елементами стратегії фандрайзингу відносно розвитку фізичної культури та спорту є:

- підготовка бізнес-плану проєкту в галузі розвитку фізичної культури і спорту; формування спонсорської пропозиції (для цього потрібно зібрати інформацію, яка може зацікавити спонсорів, вивчити побажання спонсорів, розробити спонсорські пакети з різними умовами співпраці і привілеями – для генерального спонсора, ексклюзивного спонсора і т.п.);

- чітке визначення цільової аудиторії проєкту в галузі розвитку фізичної культури і спорту, для того щоб знайти, вибрати і залучити потенційних спонсорів; встановлення таких взаємин з партнерами, які задовольняють інтересам обох сторін;

- реалізація проєкту та постійний контроль за його реалізацією; звітування перед спонсорами;

- аналіз програми фандрайзингу;
- робота з партнерами після завершення проекту в галузі розвитку фізичної культури і спорту для забезпечення подальшої співпраці на довгостроковій основі.

Ретельне опрацювання всіх елементів стратегії фандрайзингу дозволяє розширити коло партнерів і забезпечити стабільне фінансування розвитку фізичної культури і спорту.

Дуже важливим у підготовці документів є сформулювати саме прохання ясно і чітко. Нелогічно і дивно звертатися до фонду або банку за “підтримкою” взагалі, і в той же час доречно попросити у нього 20 тис. грн на організацію спортивних занять з важкими підлітками – на інвентар, на виїзд, на спортивний майданчик, призи для переможців і т.д. Коли прохання конкретне, ясні способи витрачання коштів та результати – чому б і не дати?

Тому на початку роботи з фандрайзингової діяльності потрібно сформулювати місію організації, підтверджуючу її унікальність, яка показує принципові відмінності від інших подібних їй. Для кожної творчо працюючої організації це зазвичай не складає труднощів, так як наявність концепції – обов’язкова умова успішності роботи. Для спонсорів завжди важливо підтримувати саме інноваційні форми роботи. При цьому слід пам’ятати, що на реалізацію конкретних програм та акцій кошти виділяються з більшою охотою, ніж на довгострокові проекти або просто на підтримку організації. Під цільовими заходами щодо залучення фінансів мається на увазі збирання коштів, що здійснюють члени організації в межах тих соціальних груп, інтереси яких представляє дана організація.

З погляду організаційного будівництва, подібні заходи відповідають трьом ключовим принципам, а саме: ведуть до реального успіху, надають людям можливість відчувати свої власні сили і сприяють зміні в розстановці сил. Такий спосіб фінансування відрізняється відразу двома позитивними моментами. По-перше, ведучи роботу в певних соціальних колах, що підтримують дану організацію, можна зібрати достатню кількість фінансових коштів, особливо якщо ставити конкретні й реально здійсненні завдання. По-друге, зібраними таким чином коштами організація вправі розпоряджатися виключно на свій розсуд (у разі фінансування різними фондами використання фінансів часто буває пов’язано з тими чи іншими обмеженнями).

При розробці проекту фандрайзери повинні враховувати, що, приймаючи рішення про участь у проекті, донори звертають увагу насамперед на соціальну значимість проекту. В умовах децентралізації великою перевагою є залучення в проект представницьких органів територіальних громад і гарантія інформаційного висвітлення надання допомоги.

У цьому аспекті, на нашу думку, виникає необхідність створення на муніципальному рівні Єдиного центру з фандрайзингової діяльності як додаткового фінансового ресурсу для розвитку фізичної культури та спорту. До роботи центру на громадських засадах необхідно залучати людські ресурси місцевих спортивних громадських організацій спортивного профілю, які найбільш зацікавлені у залученні додаткових фінансів на розвиток фізичної культури та спорту. Ініціатором створення такого центру повинен стати профільний виконавчий орган представницького органу територіальної громади.

Координація роботи громадських некомерційних організацій, проведення семінарів з фандрайзингової діяльності забезпечить позитивний результат. Однак функції Єдиного центру в наданні допомоги з фандрайзингової діяльності некомерційним організаціям, на нашу думку, не повинні закінчуватися. Хотілось би відмітити, що фандрайзинг може застосовуватися не тільки некомерційними організаціями, а й представницькими органами територіальних громад у формі муніципального фандрайзингу. Особливо це важливо сьогодні, коли відбувається процес децентралізації влади.

Муніципальний фандрайзинг можна визначити як залучення та акумулювання ресурсів з різних джерел на соціально значимі цілі, такі як розвиток фізичної культури та спорту, засновані на соціально-відповідальній взаємодії і передбачає добровільне та взаємовигідне співробітництво.

Основним методом муніципального фандрайзингу повинні стати спільні програми, учасниками яких будуть представницький орган територіальної громади, представники бізнесу та пересічні громадяни.

Муніципальна фандрайзингова діяльність у сфері фізичної культури та спорту повинна здійснюватись за вищевказаними найважливішими елементами стратегії фандрайзингу. Слід зазначити, що основним стимулом розвитку такої діяльності мають бути податкові пільги спонсорам.

Крім цього, необхідним сьогодні є проведення законодавчої роботи у напрямку стимулювання розвитку фандрайзингу у сфері фізичної культури та спорту, враховуючи сучасний процес децентралізації в країні.

Економічно вигідно використовувати під час здійснення муніципальної фандрайзингової діяльності Інтернет-ресурси. Так, за допомогою розміщення відповідних проектів на офіційних сайтах представницьких органах територіальної громади, на сторінках популярних соціальних мереж тощо здешевлюється та спрощується весь процес такої діяльності. Крім цього, потенційні донори матимуть можливість не чекати, коли у них попросять допомоги, а самостійно за допомогою Інтернет-ресурсів знаходять необхідну інформацію щодо спонсорської участі у відповідних проектах. Така практика дуже поширена в країнах Європейського Союзу.

Важливим поштовхом у розвитку муніципальної фандрайзингової діяльності, на нашу думку, може стати розробка навчальної програми “Фандрайзинг для органів місцевого самоврядування”. За допомогою отриманих знань фахівці органів місцевого самоврядування зможуть проводити ефективний пошук додаткових ресурсів для посилення фінансової бази місцевого самоврядування та матимуть можливість надавати підтримку неурядовим та громадським організаціям при підготовці проектів для донорських організацій.

Таким чином, можна дійти таких **висновків**:

- спрямування фандрайзингових коштів у проекти органів місцевого самоврядування з розвитку фізичної культури та спорту можна розглядати як соціальні інвестиції, які дозволяють розвивати людські ресурси, створювати нові послуги, відкривати додаткові робочі місця, поліпшувати умови життя населення регіону;

- фандрайзинг може застосовуватися не тільки некомерційними організаціями, а й представницькими органами територіальних громад у формі муніципального фандрайзингу. Особливо це важливо сьогодні в умовах децентралізації влади;

- муніципальний фандрайзинг можна визначити як залучення та акумулювання ресурсів з різних джерел на соціально значимі цілі, такі як розвиток фізичної культури та спорту, засновані на соціально-відповідальній взаємодії та передбачає добровільне і взаємовигідне співробітництво;

- розробка навчальної програми “Фандрайзинг для органів місцевого самоврядування” та організація навчання фахівців органів місцевого самоврядування з цієї діяльності нададуть можливість ефективно проводити пошук додаткових ресурсів для посилення фінансової бази місцевого самоврядування та здійснювати підтримку неурядових та громадських організацій при підготовці проектів для донорських організацій. Створення на муніципальному рівні Єдиного центру з фандрайзингової діяльності також сприятиме активізації роботи в цьому напрямку;

- необхідним сьогодні є проведення законодавчої роботи у напрямку стимулювання розвитку фандрайзингу у сфері фізичної культури та спорту, враховуючи сучасний процес децентралізації в країні.

Подальші наукові пошуки можуть бути спрямовані на розв'язанні проблемних питань здійснення фандрайзингової діяльності у сфері фізичної культури та спорту.

Список використаних джерел

1. *Андресен К.* Чого нас може навчити наука про фандрайзинг, маркетинг та соціальні зміни [Електронний ресурс] / К. Андресен, А. Макки, М. Ровнер, Г. Сімпсон. – Режим доступу : http://learn.networkforgood.org/Resources_911Archive_LisaSimpson_resources_ebook.html.
2. *Артемьева Т. В.* Фандрайзинг: привлечение средств на проекты и программы в сфере культуры и образования / Т. В. Артемьева, Г. Л. Тульчинский. – СПб. : Лань ; Планета Музыки, 2010. – 288 с.
3. *Богатова Е. Р.* Фандрайзинг и краудфандинг / Е. Р. Богатова // В курсе правового дела. – 2011. – № 2.
4. *Заппас Евангелос* [Електронний ресурс] / Евангелос Заппас. – Режим доступу : <https://uk.wikipedia.org/wiki>.
5. *Куц С.* Фандрайзинг ABC : посіб. для початківців / С. Куц. – К. : Центр філантропії, 2008. – 92 с.
6. *Кучереносов В. С.* Посібник по підготовці проектів для неприбуткових організацій / В. С. Кучереносов, С. Б. Гончаренко. – К., 2000.
7. *Лісовець О. В.* Теорія і методика роботи з дитячими та молодіжними організаціями України : навч. посіб. / О. В. Лісовець. – К. : Академія, 2011. – 256 с.
8. *Фандрайзинг : навч. посіб.* / О. В. Чернявська, А. М. Соколова. – К. : Центр учбової літератури, 2013. – 188 с.
9. *Холостова Е. И.* Генезис социальной работы России : учеб. пособие / Е. И. Холостова. – М., 2006. – 232 с.
10. *Экономика общественного сектора : учебник* / под ред. П. В. Савченко, И. А. Погосова, Е. Н. Жильцова. – М. : ИНФРА-М, 2010. – 763 с.

Надійшла до редколегії 31.03. 2016 р.

УДК 351.777:504.06

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЕРЖАВНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Глуха В. В.,

к. держ. упр.,

науковий співробітник наукового відділу з проблем управління у сфері цивільного захисту,

Національний університет цивільного захисту України,

м. Харків

Досліджено актуальні проблеми й перспективи державної екологічної політики України та визначено пріоритети напрямків щодо довгострокової стратегії розв'язання екологічних проблем в Україні на національному, регіональному, місцевому та об'єктному рівнях.

Ключові слова: державна екологічна політика, соціально-демографічні наслідки, екологічний стан, екологічна складова, механізми державного управління.

Hlukha V. V.,

PhD in Public Administration, Research Assistant of Scientific Department on Issues of Control

in Civil Protection, NUCSPU, Kharkiv

CURRENT PROBLEMS AND PROSPECTS OF STATE ENVIRONMENTAL POLICY IN UKRAINE

Reviewed and researched current issues and prospects of the state ecological policy of Ukraine and defined the priority directions of long-term strategy of solving environmental problems in Ukraine at the national, regional, local and object levels.

Key words: state ecological policy, socio-demographic implications, ecological condition, ecological component, mechanisms of public administration.

© Глуха В. В., 2016